

Özbekistan Dış Politikasında Yeni Arayışlar

Özbekistan'da İslam Kerimov'un hayatını kaybetmesinin ardından 2016 yılı Aralık ayında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanan Şevket Mirziyoyev, ülkede birçok değişime imza attı. Mirziyoyev iç politikada hızlı ve radikal adımlar atarken, dış politikada da eski rejimin komşularla ve uluslararası toplumla olan bozulmuş ilişkilerini hızlı bir şekilde onarmaya çalıştı.

Özellikle komşularla olan ilişkilerin geliştirilmesi ve sorunların çözüme ulaştırılması temel hedef olarak kabul edildi. Özbek ekonomisinin gelişimi için de çaba harcayan Mirziyoyev, hem komşularla hem de diğer ülkelerle gerçekleştirdiği görüşmelerde yatırım ve ticaret fırsatlarını ele aldı.

Mirziyoyev 2017 Martında ilk yurt dışı seyahatini eski rejimle de arası iyi olan Türkmenistan'a yaptı. Aynı ay içerisinde Kazakistan'a da giden Mirziyoyev, Kazak Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev ile yakın bir ilişki geliştirdi. Bu ziyaret sırasında Özbekistan ve Kazakistan arasında çok sayıda anlaşma imzalandı.

Nisan 2017'de Moskova'yı ziyaret eden Mirziyoyev, Rusya ile finans odaklı 60'a yakın anlaşma imzaladı. Aynı yıl Mayıs ayında Pekin'i ziyaret eden Mirziyoyev, burada da kritik görüşmeler gerçekleştirdi. "Bir Kuşak Bir Yol" projesinin önemli ayaklarından biri olan Özbekistan'a büyük değer veren Çin, yeni yönetimle 20 milyar doları aşan anlaşmalara imza attı. Mayıs ayında Türkmenistan'ı ikinci kez ziyaret eden Mirziyoyev, ardından ABD-Arap ve İslam Ülkeleri Zirvesi'ne katılmak üzere Suudi Arabistan'a gitti. Bu yoğun ziyaretler sırasında her türlü fırsatı değerlendirerek Özbekistan'a yatırımcı çekmek için temaslarda bulundu.

Haziran 2017'de Şanghay İşbirliği Örgütü Zirvesi'ne, Eylül 2017'de de İslam İşbirliği Teşkilatı Bilim ve Teknoloji Zirvesi'ne katılmak için Kazakistan'ı ziyaret eden Mirziyoyev, bu süreçte Nazarbayev'i de Özbekistan'da ağırladı. İkili ilişkiler büyük gelişim kaydederken Orta Asya'nın gelecek perspektifinde Taşkent-Astana iş birliğinin ön plana çıkacağı beklentisi arttı.

Yeni yönetim daha önce ulaşım, iletişim ve sınır sorunları gibi problemler yaşadığı Kırgızistan ve Tacikistan ile de önemli ilerlemeler kaydetti. 2017 Eylülünde Kırgızistan'a resmî bir ziyaret düzenleyen Mirziyoyev, 2010 yılından itibaren Özbekistan'ın tek taraflı olarak kapattığı sınır kapılarını açtırdı. Ayrıca iki ülke arasında büyük bir soruna neden olan sınır problemlerinin çözülmesi yönünde de önemli adımlar atıldı. 2018 Martında Tacikistan'a tarihî bir ziyaret gerçekleştiren Mirziyoyev, uzun yıllardır tartışmalı olan sınır bölgeleri konusunda anlaşmaya vardı. Özbek-Tacik sınırında bulunan Patar-Andarhan sınır kapısı geçişlere yeniden açıldı. Ayrıca iki ülke vatandaşlarına karşılıklı 30 gün vize muafiyeti getirildi.

Özbekistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke Türkiye olmasına rağmen Kerimov yönetimiyle yıllardır sorunlu bir ilişkiye sahip olan Ankara da Özbekistan'da yaşanan bu değişim fırsatına kayıtsız kalmadı. Daha 2016 Kasımında -Mirziyoyev'in başkanvekilliği yaptığı dönemde- Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, oldukça kalabalık bir heyetle Özbekistan'a tarihî bir ziyarette bulundu. Mirziyoyev ile uzun bir görüşme gerçekleştiren Erdoğan, ikili ilişkilerin derinleştirilmesine yönelik bir hamle yaptı. İmam Maturidi Türbesi'ni ziyaret eden Erdoğan'ın Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar ve MİT Müsteşarı Hakan Fidan ile birlikte sembolik değeri olan bu mekânın önünde verdiği poz, oldukça dikkat çekti. Bu, bir anlamda Türkiye'nin Orta Asya'nın kalbi olarak değerlendirilebilecek Özbekistan'da tekrardan var olacağına bir mesajı niteliğindedir.

Nitekim bu ziyaretin ardından Pekin, Astana ve New York'ta gerçekleştirilen uluslararası toplantılarda da bir araya gelen Erdoğan ve Mirziyoyev, ikili ilişkileri hızlı bir şekilde geliştirme kararı aldı. 1,3 milyar dolar olan ikili ticaret hacminin beş yılda 5 milyar dolara, 10 yılda ise 10 milyar dolara çıkarılması gibi hedefler belirlendi. Şevket Mirziyoyev'in 2017 Ekiminde Türkiye'yi ziyaret etmesi ise, 20 yıl aradan sonra Özbekistan'dan Türkiye'ye cumhurbaşkanı düzeyinde gerçekleşen ilk ziyaret olarak tarihe geçti. Ekonomiden savunma sanayiine, sağlıktan tarıma, eğitimden kültüre pek çok alanda 24 anlaşma imzalandı. Yaşanan bu gelişmeler Türkiye-Özbekistan ilişkilerinin önümüzdeki süreçte daha da ilerleyeceğinin önemli bir göstergesi.